

Mar Bayciyev

(1935)

Dramaturg, yazar Mar Bayciyev 1935 yılında işçi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. 1960 yılında Kırgız Devlet Üniversitesi, Filoloji Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirmiştir. 1962-1964 yılları arası Moskova'daki Yüksek Senaristler kursunda okumuştur. Kırgız Kültür Bakanlığı'nda çalışmıştır. Moskova'daki "Literaturnaya Gazeta" gazetesinin Kırgızistan muhabiri olarak görev yapmıştır. Hâlen "Ene Til" vakfının başkanlığını yapmaktadır.

Eserlerini Kırgız ve Rus dillerinde yazmaktadır

ESERLERİ:

Kara Yurt (Hikâyeler); Kırgızokuupedmambas, Frunze, 1961

Çığır (Hikâyeler); Mektep, Frunze, 1966

Kaybolan Adam (Miskıl); Mektep, Frunze, 1974

Her Evde Bayram (Dramalar); Kırgızstan, Frunze, 1980

Mevsim Yaprakları (Hikâyeler); Kırgızstan, Frunze, 1987

Piyes

ADAŞKAN ADAM / KAYBOLAN ADAM

BİRİNÇİ KÖŞÖĞÖ

Okuya bizdin kündördö bir üy - bülödö ötöt. Ortoço casalgalangan bölmö. Divanda biyik carzdıktarga cölönüp Zeynep olturat. Canındagı çakan stoldo ar türdüü darı - darmekter. Azatkül emi ele ukol kuyup bütkön sıyaktuu.

Azatkül: Molodets, apake, çıdadıñ. Emi erteñke deyre ukol kuybaym.

Zeynep: Denem kalbır bolup büttü go.

Azatkül: Uşunday ukoldun dağı onuna çıdasañ, sakayıp ketesiñ.

Zeynep: Ce arı ketpey ce beri ketpey, Belek baykeñ eköñdö cüdöttüm go.

Azatkül: Antip aytpaçı apa... Cakında ayıgasıñ.

Zeynep: (kızının çaçınan sılap). Meni aldabay ele koyçu, karaldım. Men bardığın bilem. Menin dartım ayıkpas dart.

Azatkül: Ayıgasıñ ele (ıylayt).

Zeynep: Koy, balam. Emiten mınday çaşık bolsoñ, kantip doktor bolosuñ?

Azatkül: (çaşın sürtüp). Men cön ele... Közüm açışıp ketti...

Zeynep: Enelik mildetimdi atkardım. Belek eköñördü çoñoyttum, bilim berdim. Caman adam bolgon coksuañar...

Azatkül: Anan emne dayıma ele "andaysıñar, mındaysıñar" - dep cemeleysiz.

Zeynep: (külüp). Silerdi mından da cakşı bolsun degenim da!

Azatkül: Apake, sen küñgö cok degende üç coludan külüp tursañ, bat sakayasıñ.

Zeynep: Makul, kızım. Oorudan arılam dep, katkıra berip, boorumdu ezip albasam ele boldu (külüşöt).

Seyde: (eşikten kirip). Kızıñ eköñ dele ezilişip catkan ekensiñer, sözüñördü buzup koydum, ee?

Zeynep: Eç nerse emes, ece. Bul küñgö bolçu sözdör. Törgö çığıñız.

BİRİNCİ PERDE

Olay günümüzde bir ailede geçmektedir. Orta halli düzenlenmiş bir oda. Divanda büyük yastıklara dayanarak Zeynep oturmaktadır. Yanındaki küçük masada çeşitli ilaçlar, haplar. Azatkül daha yenice iğne yapmış gibi.

Azatkül: Aferin anne, dayandın. Artık yarına dek iğne yapmayacağım.

Zeynep: Vüçudum kalbura döndü artık.

Azatkül: Bu şekilde on iğneye daha dayanırsan iyileşirsin.

Zeynep: Ne iyileşiyorum, ne kötüleşiyorum, ağabeyin Belekle ikinizi çok uğraştırdım.

Azatkül: Öyle söylemesene anne... Yakında iyileşeceksin.

Zeynep: (Kızının saçını okşayıp). Beni aldatmayı bırak lütfen, dayanağım. Ben her şeyi biliyorum. Hastalığının çaresi yok.

Azatkül: İyileşeceksin (Ağlar).

Zeynep: Yapma, yavrum. Şimdiden böyle yufka yürekli olursan, nasıl doktor olacaksın.

Azatkül: (Gözyaşını silip) Ben öylesine... Gözüm sulandı bir an...

Zeynep: Annelik vazifemi yerine getirdim. Belek'le seni büyüttüm, okuttum. Kötü insanlar olmadınız.

Azatkül: Niye öyleyse "şöylesiniz, böylesiniz" diye kızıyorsun.

Zeynep: (Güler). Sizin daha iyi olmanız için öyle yapıyorum!.

Azatkül: Anneciğim, sen günde hiç değilse üç defa gülsen, hemen iyileşirsin.

Zeynep: Tamam, kızım. Hastalıktan iyileşeceğim derken kakhaha atarken yarılıp gitmesem iyi öyleyse (Gülüştürler).

Seyde: (Kapıdan girip). Kızınla birlikte gülüyorsunuz, sohbetinizi bozduğum değil mi?

Zeynep: Önemli değil, abla. Her gün yaptığımız lakırdılar. Divana oturun.

Seyde: Rahmat, men uşunday ele. Çokoyumdu çeçip oturambı. Silerge kelgen telegrammanı, menin eşigime kıstarıp ketiptir.

Zeynep: Telegramma. Al kaydan keliptir? Okuçu, kızım.

Azatkül: (açıp okuyt). Zeyneş, men kele catam. Onunda bolom. Beşinçi vagon. Kurman.

Zeynep: (seldeyip). Emne deyt? Kayra okuçu.

Azatkül: Kele catam, onunda bolom, beşinçi vagon. Kurman.

Zeynep: Mümkün emes! Berçi maga?

Azatkül: (berip). Kurman degen kim ele, apa?

Zeynep: (telegrammanı bir topko tiktep). Kurman degen silerdñ atañar, kızım.

Azatkül: Atam? Al kişi men eki çaşar kezimde şah-tadan kurman bolbodu bele?

Zeynep: Emese... Kayra tiriliptir...

Azatkül: Eç nersege tüşünböym.

Zeynep: Meni tüşünöt dep turasıñbı?

Azatkül: Bir nerseni çaşırıp catasıñ, apa!

Zeynep: Olda, balam ay. Nesin çaşırayın emi? Kıskası atañar eköobüz mindan köp cıl murda acıraşkan-bız... andan beri kayda adaşıp cürgönün bilbeym... Emi mintip üydü taap kele catıptır.

Azatkül: Al emnege kelet?

Zeynep: Bilbeym. Kıyazı Belek eköönördü sagıngan go...

Azatkül: Seniçi?

Zeynep: Anısın bilbeym.

Azatkül: (oyluu). Atam... Bizdin atabız tirtüü... Emi kelet... Baykeme kabar bereyinbi?

Zeynep: Cok...

Azatkül: Emne kılış kerek?

Zeynep: Bir saattan kiyin poezd kelet.

Azatkül: Belek baykem eköobüz tosolubu?

Zeynep: Al barbayt go...

Azatkül: Men calgız barambı?

Zeynep: Keçigesin.

Azatkül: Makul apa. Boluptur... Sen calgız...

Seyde: Korkpo, canım, men canıñda bolom.

(Azatkül şapa - şup kiyinip, sırtka çurkayt).

Zeynep: Ece, tigi kızdı çakırıp koyuñuzçu.

Seyde: Azatkül! Azat! Apañ çakırıp catat.

Azatkül: (kayra kiret). Emne, apa?

Zeynep: Sen anı kantip taanıysın?

Azatkül: Bilbeym.

Seyde: Öñü - tüsü kanday neme ele?

Zeynep: (estep). Abdan kelişimdü. Cazı mañday... çaçı tarmal. Saga okşoş... Dayıma baş kiyimsiz cüröt.

Azatkül: Anday bolso, daroo ele tabam. (Ketet).

Seyde: Öñüñ kubarıp ketti. Dogdur çakırayınbı?

Zeynep: Eç nerse emes... Cürögüm bir az... Azır kalıbına kelet... (telefon şıñırayt). Oşol bolup cürböşün. (Obdulat).

Seyde: Turba. Sen turba. Men (telefondu alıp, kayra ilet). Kap, taştap koydu?

Seyde: Sağol, ben şöyle, mestimi çıkarıp oturayım. Size gelen telgrafi benim kapıma kıstırıp gitmişler.

Zeynep: Telgraf. Nereden gelmiş? Okusana kızım.

Azatkül: (Açıp okur). Zeyneş, ben geliyorum.

Onunda oradayım. Beşinci vagon. Kurman.

Zeynep: (Şaşalar). Ne diyor? Bir daha oku.

Azatkül: Geliyorum, onunda oradayım, beşinci vagon, Kurman.

Zeynep: Mümkün değil! Versene bana.

Azatkül: (Verip). Kurman kimdi anne?

Zeynep: (Telgrafa bir süre bakıp). Kurman denilen sizin babanız kızım.

Azatkül: Babam? O daha ben iki yaşındayken maden ocağında ölmemiş miydi?

Zeynep: Öyleydi... Tekrar dirilmiş...

Azatkül: Hiçbir şey anlamadım.

Zeynep: Sanki ben anladım mı?

Azatkül: Bir şeyler gizliyorsun bizden anne!

Zeynep: Ah yavrum ah. Nesini gizleyeyim artık? Kısacası babanla, bundan uzun yıllar öncesi ayrılmıştık... O zamandan beri nerede yaşadığını bilmiyorum... Şimdi de evimizi bulmuş geliyormuş.

Azatkül: Niye geliyormuş?

Zeynep: Bilmiyorum. Herhalde Belek ile seni özlemiş olsa gerek.

Azatkül: Ya seni?

Zeynep: Onu bilemem.

Azatkül: (Düşünceli). Babam... Babamız yaşıyor...

Gelecek... Ağabeyime haber vereyim mi?

Zeynep: Hayır...

Azatkül: Ne yapmamız gerek?

Zeynep: Bir saat sonra tren gelecek.

Azatkül: Belek ağabeyimle ikimiz karşılayalım mı?

Zeynep: O gitmek istemez sanırım...

Azatkül: Ben yalnız gideyim mi?

Zeynep: Gecikirsin.

Azatkül: Tamam anne. Oldu... Sen yalnız...

Seyde: korkma canım, ben yanında olurum.

(Azatkül telaşla giyinip dışarı çıkar).

Zeynep: Abla, şu kızı bir çağırırır misin?

Seyde: Azatkül! Azat! Annen çağırıyor.

Azatkül: (Tekrar girer). Buyur anne?

Zeynep: Sen onu nasıl taniyacaksın?

Azatkül: Bilmiyorum.

Seyde: Şekli şemali nasıl biriydi?

Zeynep: (Hatırlamaya çalışarak). Oldukça iri. Açık alınlı... Saçı dalgalı. Sana benziyor... Daima başı açık dolaşır.

Azatkül: Öyleyse hemen bulurum. (Gider).

Seyde: Betin benzin attı. Doktor çağırayım mı?

Zeynep: Önemli değil... Kalbim biraz... Şimdi normale döner... (Ytelaфон çalar). Sakın o olmasın. (Doğru-lur).

Seyde: Kalkma. Sen kalkma. Ben (Tahizeyi kaldırıp tekrar koyar). Hay, bıraktı?

Zeynep: Kimdi taştap koydu?

Seyde: Telefonda...

Zeynep: A - a. Men başkanı oylop ketipmin...

Seyde: Degi emne bolup catat? Cakşılup tüşündürçü.

Zeynep: Bayağı ömür boyu kütkön baldarımın atası emi kele catıptır...

Seyde: Degi emne bolup acıraşıp cürösünör?

Zeynep: Bayağı köp acıraşuulardın biri da! Biz koşulganda bilimi da, aga - tuuganı da cok calgız boy cigit bolçu. Balaluu bolduk. Al institutka kirdi. Alardı bağış üçün men fabrikadan iştedim. Keede çarçap kıynalıp tursam, al mañdayıman sılap: "Dağı bir az çıda, Zeyneş, men okuunu bütöm, anan eköübüz kurortton kurortko, Suusamırdan Kök - Oyrokko köçüp çoyoktoy-buz" dep koyçu. Al emi ayal degendi, özünüz bilesiz, erifidin cıluu sözü, erkeletken kolunan başka cırgal barbı?

Seyde: Tuura aytasıñ. Andan cakşı cırgal cok, kağılayın!

Zeynep: Tañ azandan turup tamak - aşın dayardap işke ketem. Akırı geolog degen diplomun aldı. Anısın cuup toy kılğan künü, negedir ünküyüp unçukpayt. "Bir ceriñ oorup turabı? - desem "cok", - deyt. "Anda, emne?" - desem, papirosun terezeden ırgıtıp ciberip, konoktor olturgan bölmögö kirip ketti. Kızmatka ornoştu. Birok münözü özgörbödü. Anda - sanda içip kelçü boldu. Töşökkö catkanı üşkürünüp - bışkırnıp tün ortosunda turup alıp tameki çeget. Cürögündö bir çoñ dart bar sıyaktuu, ünküyöt ele ünküyöt. Surasam aytpayt. Aylam ketkende, eki balamdı aldım da apamdıkına ketip kaldım. Ertesi cetip keliptir. "Emne bolgonuñdu ayt-pasañ, üygö barbaym!" - dedim. Anda al: "Keçir meni, çoгуu okugan Sonya degen kızdı süyüp kaldım, ansız çaşay albaym, al azır başka şaarga kızmatka ketti" - deyt. Men ızalanıp ayabay ıyladım, antkeni oşonçuluk süyüp, bütkül turmuşumdu, den - soolugumdu oşogo cumşagan elem. Al turgay bir neçe colu ekzamenden kulap, ızalanıp okuunu taştaym degende, men bolboy okutam... (bir az aptıgıp, süylöy albay kalat).

Seyde: İştegen cerine barıp, naçalnigine, bartorgu-na aytpaysıñbı!

Zeynep: Barganda emne? Meni süybösö, kılğan emgegim üçün gana üydö sölököt bolup cürgönünün emne keregi bar. Koynunda men catsam, al başkanı oylop catsa turmuş bolobu? "Süybösöñ maga calooruganıñdı koy, coluñ açık", - dedim. Al tizemdi kuçaktap alıp, şoloktop ıyladı. "Turgun - dedi apam, canına barıp, - sen cigitsiñ, eki ayaldı, eki balañdı dayınsız kıynabay, tagdırdıñdı özün çeç! Sendey eki uulumdu teñ bir künü Gitler öltürüp ketkende da kayrat kılıp, ıylagan emesmin. Zeynebidin körör künü, içer suusu ali tügöngö elek!" - dedi apam. Bilbeym, balkim apam bul sözdördü aytpasa iş başkaça bolot bele, biroq al tura kalıp baldarın öpkülöp aldı da, maga kelip, kelindey cügünüp turup: "Rahmat,

Zeynep: Kimi bıraktı?

Seyde: Telefonu...

Zeynep: A aa, ben başka bir şey anlamışım...

Seyde: Ne oluyor şimdi? Güzelce bir anlatsana.

Zeynep: Şu ömür boyu beklediğim, çocuklarımın babası, geliyormuş...

Seyde: Peki ne için böyle ayrı yaşıyorsunuz?

Zeynep: Her zamanki ayrılmalardan biri! Evlendiğimizde eğitimi de, hısım akrabası da olmayan, yalnız bir gençti. Çocuk sahibi olduk. O enstitüye girdi. Onlara bakabilmek için ben de fabrikada çalıştım. Bazen yorulup zorluk çektiğimde, o alnımı sıvazlayıp "Biraz daha dışını sık Zeyneş, ben okulu bitirince, ikimiz kaplıcadan kaplıcaya, Suusamır'dan Kök Oyrok'a dolaşacağız" derdi. Kadın milletini bilirsin, kocasının sıcak sözünden, okşayan elinden başka mutlulukları var mıdır?

Seyde: Doğru söylüyorsun. Ondan başka mutluluk yok, kurban olayım!

Zeynep: Sabah ezanından önce kalkıp, kahvaltısını hazırlayıp işe giderim. Sonunda Jeolog diploması aldı. Bunun kutlamasını yaptığımız gün, her nedense o sessizdi. "Bir yerin mi ağrıyor" diye sorsam "hayır" diyordu. "Neyin var öyleyse?" dediğimde, sigarasını pencereden fırlatıp misafirlerin oturduğu odaya girip gitti. İşe yerleşti. Ama karakteri değişmedi. Ara sıra içer gelir oldu. Yatarken oflayarak puflayarak, gece yarısı kalkıp sigara içerdi. İçinde bir dert varmış gibi düşünür de düşünürdü. Sorduğumda da söylemezdi. Çarem tükendiğinde iki yavrumu da alıp annemin yanına gittim. Ertesi gün çıkmış gelmiş. "Ne olduğunu söylemezsen, eve dönmeyeceğim" dedim. Buna karşın O, "Affet beni, birlikte okuduğumuz Sonya adlı kıza aşık oldum, onsuz yaşayamam, o şimdi başka şehre çalışmaya gitti." dedi. Ben üzülüp çok ağladım, çünkü, onu çok sevmiş, tüm hayatımı, sağlığı bile ona adamıştım. Bu bir yana, birkaç defa sınavlardan kalınca, üzülüp okulu bırakmayı düşünmüş, ben vazgeçirmiştim... (Bir süre dinlenip konuşamaz).

Seyde: Çalıştığı yere gidip, müdürüne, şefine söyleseydin!

Zeynep: Gitsem ne olacaktı ki? Beni sevmiyorken, sadece yaptıklarımın karşılığı olarak evde iskelet gibi dolaşmasının ne gereği var. Koynunda ben yatarken, o başkasını düşünürken nasıl yaşanır? "Sevmiyorsan bana acımayı bırak, yolun açık" dedim. O dizime yatarak hıçkırıklarla ağladı. "Kalk" dedi annem yanına gidip "Sen erkeksin, iki kadını, iki çocuğunu boş yere eziet etmeden kendi kaderini kendin seç! Senin gibi iki oğlumu, günün birinde Hitler öldürdüğünde de kendimi tutup ağlamadım. Zeynep'imin göreceği günler, içeceği sular var daha!" dedi. Bilmiyorum, annem bu sözleri söylememiş olsa, iş daha farklı mı olurdu, fakat o kalkıp çocuklarını öptü, bana gelip gelin gibi süzündükten sonra "Sağol, Zeyneş, başına bir iş gelse

Zeyneş, başına kıyınçılık tüşsö, kabar kıl", - dedi da kolumdu ööp, çıgıp ketti... Emi mintip özü kelip oturat.

Seyde: Cardam berip turdubu?

Zeynep: Eki üç colu akça salıptır, birok men anısın kayra özünö cibergem...

Seyde: Sen da kök ekensiñ.

Zeynep: Bul köktük emes. Namıs. Apam eköobüzdün tapkanbız eki balanı baguuga cetti, kudayga şügür, el - curt bar eken, ökmöt cardam berdi. Emi mintip uulum instituttu büttü, cakında kelindüü bolom, kızım boygo cetip kaldı. Neberemdi bir cıttap alıp, anan ketsem armanım çok ele...

Seyde: İlayıktuu küyö çıkkan çokpu saga?

Zeynep: Küyö... Bakıttın baarı küyöodö beken? Kañçalık ızalansam da, tigi kişi bir künü çemodanın kötörüp kirip kelçüdöy boldu. Al adaştı. Özünün münözü da oşondoy. Bir nersedan kızıuluk menen cañılıp alıp, anan esine kelip, keçirim suraçu. Adaşkan adam aman bolso, akırı üyün taap kelet emespi... Birok cıldar ötüp ketkenin baykabay kalıpın. Mintip ayıkpas dartka çaldıkkanda gana bildim.

Seyde: E - ey, kağılayım, mına men tört colu turmuş-ka çıktım. Eköönü dağı men esepke koşpoy cüröm. Antkeni bir cıl, carım cıldan ele çaşaganbız... Kiyinki eköo dağı çekemdi cılıtkan çok. Ayagında mintip ce baladan çok, ce küyöodön çok biröölördün baldarın bagam. Uyalbay oşogo otuz somdon akça alam, antpesem, zerikkenimden cindi bolup ketçüdöymün...

(Eşiktin koñguroosu şıñgırayt).

Seyde: Canağı nemeñ! Azır bosogodon attatpay turup uzatam!

Zeynep: Men anı körgüm kelet, ece...

Seyde: (bir az toktop). A - a, şorduum, dağı ele köñülüñ suuy elek bele! (Barıp eşikti açat. Üygö tayak tayangan orto çaştığı kişi kiret. Üstündö eski plaş, arzan kostyum - şım, başında kırları cırılğan şlyapa, kolunda kiçine çemodan. Bölmönün ortosunna çeyin basıp kelet da. Seydege tike karayt).

Seyde: Sizge kim kerek?

Kurman: Salamatsızdarbı? Zeyneş uşul üydö çaşay-ıbı ce...

(Töşöktöğü Zeyneşti körüp). Zeyneş sensiñbi? (Akırın baş kiyimin alıp, agara baştağan çaçtarın karmalap, kolundığı çemodanın cerge koyot, akırın basıp kelip, Zeyneştin canına oturat).

Zeynep: Keldiñbi?

Kurman: Keldim... (Başın cerge salat. Bir topko deyre üçöo teñ emne kıların bilişpey, unçukpay olturuşat).

Seyde: Men... tigi... Süt bışırıp cattım ele! Taşıp ketti go! (Sırttı közdöy basat, cakasın karmanat). Oy, tobo! (Ketet).

Zeynep: Süylö, Kurman. Aman - esensiñbi?

Kurman: Şügürçülük.

Zeynep: Kelip kalıpsıñ...

Kurman: Seni katuu ooru degendi ugup keldim.

havber et" dedi ve elimi öpüp çıkıp gitti... Şimdi de kendisi geliyor.

Seyde: Yardım etti mi hiç?

Zeynep: İki üç defa para göndermiş, fakat ben tekrar geri gönderdim...

Seyde: Sen de inatçıymışsın.

Zeynep: Bu inat değil. Gurur. Annemle ikimizin kazandığımız, çocuklara bakmaya yetti, Allah'a şükür; vatanımız milletimiz var, hükümet yardım etti. Bu şekilde oğlum enstitüyü bitirdi, yakında kaynana olacağım, kızım da büyüdü. Torunumu bir koklasam, sonra ölsem, başka arzum yok...

Seyde: Evlenmek için talibin çıkmadı mı sonra?

Zeynep: Koca... Mutluluğun hepsi kocada mıdır? Ne kadar üzülsem de, bir gün onun valiziyle birlikte geleceğini hayâl ettim hep. O kayboldu. Karakteri de öyle. Bir şeyde, tez canlılık ile yanlışlık yapsa, sonra aklına gelir ve özür dilerdi. Ortadan kaybolan adam sağ olsa, sonunda evini bulup gelemez mi?.. Ama yılların gelip geçtiğini farketmemişim. Bu şekilde dermansız hastalığa yakalanınca anladım.

Seyde: Oy, oy, kurban olayım, bak bana, dört defa evlendim. İki tanesini de saymıyorum bile. Çünkü biriyle bir yıl, biriyle yarım yıl yaşadık... Sonraki ikisi de yüzümü güldürmedi. Sonunda böyle, çocuk desen yok, koca desen yok, birilelerinin çocuklarına baktıyorum. Utanmadan bu iş için otuz som para alıyorum, böyle yapmasam can sıkıntısından delirim...

(Kapı zili çalar).

Seyde: O olsa gerek! Şimdi eşikten adım attırmadan gönderirim!

Zeynep: Onu görmek istiyorum abla...

Seyde: (Birkaç saniye durup). Ah, ah garibim, halâ gönülün soğumamış mıydı?! (Gidip kapıyı açar. İçeri sopaya dayanıp yürüyen orta yaşlı biri girer. Üstünde eski bir yağmurluk, adi bir takım elbise, başında kenarları yırtık şapka, elinde küçük bir valiz. Odanın ortasına kadar gelir. Seyde'ye bakar).

Seyde: Kimi arıyordunuz?

Kurman: Nasılsınız? Zeyneş bu evde mi yaşıyor yoksa...

(Döşekteki Zeyneş'i görüp). Zeyneş sen misin? (Yavaşça şapkasını alıp, ağarmaya başlayan saçlarını tutup, elindeki valizi yere koyar. Yavaşça yürüyüp Zeyneş'in yanına oturur).

Zeynep: Geldin mi?

Kurman: Geldim... (Başını öne eğer. Bir müddet üçü de ne yapacaklarını bilmez hâlde konuşmadan otururlar).

Seyde: Ben... şey... Süt kaynatıyordum! Taşıyordur! (Dışarı doğru yürür, yakasını tutar). Oy tövbe! (Gider).

Zeynep: Konuş, Kurman. Sağlığın yerinde mi?

Kurman: Şükür.

Zeynep: Gelmişsin...

Kurman: Senin çok hasta olduğumu duyunca geldim.

Zeynep: Rahmat... Sen abdan özgörüpsün...
Kurman: Mezgil degen nerse adamga taş boor bolot tura.

Zeynep: Anıñ tuura...

Kurman: Cakında kat cazdım ele aldıñarbí?

Zeynep: Cok.

Kurman: Den - sooluguñ kanday?

Zeynep: Naçar.

Kurman: Turmuşuñ kanday?

Zeynep: Turmuştı çaşap büttüm go.

Kurman: Andaydı oylobo, Zeyneş.

Zeynep: Oylobosko ayla barbí?

Kurman: (çögölöp Zeyneştin koldorun öpkülöyt).
Cok, Zeyneş anday bolboyt! Eç kaçan anday bolboyt! Sen çaşaysıñ. Bardıgı başqaça bolot! Men cañıldım, adaştım! Tokoydo calgız cürgön mastay ar kaysı butakka urundum! Mañsapka, akçağa cetip kööp da cürdüm! İcip da cürdüm! Türmögö da tüşö koydum! Andan beri kança möñgülör erip, kança suu aktı! Emi men bardıgın unutup eskini cañırtıp, başqaça çaşagım kelet! Küçüñ cetse, keçir meni. Senden başka, seniñ eki balañan başka düynödö menin eç nersem cok!

(Caşıyt. Zeynep unçukpayt, birok koldorun da tarta albayt. Terezeni karap oltura beret).

Aytçı! Bir nerse deçi! Kıynabaçı meni! Ket deseñ, baldarıñ kele elekte közdön kayım bolom, dağı tentiym. Kayda cürüp, kaysı cerge kömülgönümdü da bilbey kalasıñar... Baldarga meni ölgön deptirsiñ, alar üçün arbak boydon kala bereyin!

Zeynep: Kıynabaçı Kurman. Men emne? Sen bir az keçigip kaldıñ. Emi baldarıñan suran.

Kurman: Bardıgı senin koluñda. Baldarıña cakşılap tüşündürsöñ, meni ögöylöbös...

Azatkül: (çurkap kirip kelip). Apake, men anı taanıy albay... (Kurmandı körüp). Salamatsızbı?... Men anı taanıy albay koydum.

Zeynep: Eç nerse emes, özü taap keldi.

Kurman: Vagondun tepkiçinde tursam, cöölöp kirip ketken sen beleñ?

Azatkül: Ooba, men bolsom kerek.

Kurman: Emi taanışıp koyolu (kolun sunup). Kurman Mamıtov.

Azatkül: (kolun berbey). Azatkül Kurmanovna Mamıtova...

Zeynep: ("kızım koluñdu ber!" - degen maanide). Azatkül...

Kurman: Eç nerse emes... (kolun kayda ciberegin bilbey). Bala emespi... Bir az çooçurkap catat. Kiyin bardıgın tüşünöt.

Azatkül: Men azır dele bardıgın tüşünüp turam!...

Kurman: Koy, sadagası, anday mamile kılba maga... Men bir beçara adamın... Moynumda küñö bar. Keçir, kızım, apanday ak cürök meerimdi bol.

Azatkül: Anan emne üçün siz? Apamdı, bizdi?... Iylayt).

Zeynep: Sağol... Sen çok değışmişsin...

Kurman: Zaman denilen şey insana karşı taş kalpli oluyormuş.

Zeynep: Söylediğın doğru...

Kurman: Yakınlarda mektup göndermiştim, aldınız mı?

Zeynep: Hayır.

Kurman: Sağlığın nasıl?

Zeynep: Kötü.

Kurman: Hayatın nasıl?

Zeynep: Hayatı yaşayıp bitirdim ya.

Kurman: Böyle düşünme, Zeyneş.

Zeynep: Düşünmesen çare var mı?

Kurman: (Diz çöküp Zeyneş'in ellerini öper).
Hayır, Zeyneş öyle olmayacak. Hiçbir zaman öyle olmayacak! Sen yaşayacaksın. Her şey farklı olacak! Ben yanıldım, yoldan çıktım! Ormanda yalnız gezen ayaş gibi her bir ağaca çarptım! İtibara, paraya sahip olarak da çok yaşadım! İctim dolaştım! Hapishaneye bile düştüm! O zamandan bu yana nice buzlar eridi, nice sular aktı! Şimdi, ben her şeyi unutup eskiyi canlandırıp farklı yaşamak istiyorum! Gücün yeterse affet beni. Senden başka, seniñ iki yavrundan başka benim bu dünyada kimsem yok!

(Yüzünü gizler. Zeynep konuşmaz fakat ellerini de alamaz. Pencereye bakarak oturmaya devam eder).

Konuş! Bir şey söyle! Eziyet etme bana! Git dersen, çocukların gelmeden ortadan kaybolurum, eski yaşantıma devam ederim. Nerede olduğumu, nereye gömüldüğümü bilmezsiniz... Çocuklara benim için ölmüş demişsin, onlar için öyle kalmaya devam ederim!

Zeynep: Eziyet etme Kurman. Ben neyim? Sen biraz geciktin. Şimdi çocuklarına sor, yalvar.

Kurman: Her şey senin elinde. Çocuklarına güzelce anlattırsan, beni dışlamazlar...

Azatkül: (Koşarak girip). Anne, ben onu tanıya... (Kurman'ı görüp). Nasılsınız?... Ben onu tanıyamadım.

Zeynep: Önemli değıl, kendisi bulup geldi.

Kurman: Vagonun merdivenlerinde dururken, içeri giren sen miydin?

Azatkül: Evet, ben olsam gerek.

Kurman: Şimdi tanışalım (elini uzatıp) Kurman Mamıtov.

Azatkül: (Elini uzatmayıp). Azatkül Kurmanovna Mamıtova...

Zeynep: ("kızım kolunu uzat!" anlamında) Azatkül...

Kurman: Önemli değıl... (elini nereye koyacağını bilemeyip). Çocuk değıl mi... Biraz yadsıyor. Sonra her şeyi anlar.

Azatkül: Ben şimdi de her şeyi anlıyorum!..

Kurman: Yapma, gözbebeğim, böyle davranma bana... Ben zavallı bir adamım... Suç benim. Affet kızım, annen gibi merhamet göster.

Azatkül: Peki niçin siz? Annemi, bizi?... (Ağlar).

Kurman: (Canına barıp, başınan sılap). Koy, sadagası. Anı surabay ele koy. Emi bardığı başkaça bolot. (çekesinen öböt. Koñguroo şıñırayt. Azatkül barıp açat. Belek kiret).

Belek: (kirip). Kandaysıñ apake? Keçigip kaldım. (Portfelinen kefir, süt alıp stoldun üstünö koyot). Naçalnik söröy emesminbi, çoğuluş ötkördüm. (Burça başın cerge salıp olturgan Kurmandı köröt).

Azatkül: Atabız keldi, bayke! Tirüü eken.

Belek: (kabagın çıtıp). Kelgen eken da...

Kurman: Ooba, Belek, men keldim. Sen estüü - baştuu adamsıñ, erkeksiñ, tüşünösüñ. Silerdi keçiret dep keldim. Antkeni eköñ teñ menin canıman, menin kanıman caralgansıñar...

Belek: Atam çok. (İçki bölmögö kirip ketet).

Kurman: (eşıktin túbünö barıp). Emi menden öç alam deseñer algıla. Kezek silerdiki. Birok silerdi menden artık süygön adam bul düynödö çok. Eneñerdin oorup kalğanın ugup, balkim beçaraga bir az ceñildik bolor beken dep, keldim ele. Körsö, cañılıpmın. Sen ayıtçı, Zeyneş, emne kılayın?

Zeynep: Bilbeym, Kurman...

Kurman: (bir az unçukpay turat). Tüşünüktüü... Demek, meni bul üydö eç kim ata dep aytpayt eken da... Menin künööm çoñ... Demek... (çemodanın alıp, Zeyneptin canına basıp kelet). Koş bol, Zeyneş. Koş, Azatkül: Baykeñe salam aytıp koy. (Şart çıgıp ketet, Zeyneş çaşın sürtöt).

Azatkül: (eşıktin túbünö kelip). Bayke, tigi kişi ketip kaldı... Apam ıylap catat.

Belek: (çıgat). Al kişinin ketkeni oñ!

Zeynep: Ançalık taş boor bolboson, uulum.

Belek: A özüçü? Al saga taş boorduk kılbasa, sen bul ooruga çaldıkpayt eleñ. Azat eköübüzdü öz küçün menen kişi kıldıñ, biz üçün çaş ömürüñdü, den sooluguñdu zarıp kıldıñ. Oşondo kayda cürdü ele? Emi, tüşön kiyyin kelip alıp, akçılanımış bolot. Al abdan caman kişi! Men bilem, emne üçün kelgenin...

Zeynep: Erdi - katın biri - birin baalabay, tüşünüşpöy acıraşıp ketse, baldarının aldında eköönün künöösü bird-ey bolot. Balkim menden da ketkendir. Antkeni eköübüz teñ çaş elek...

Azatkül: Emne, çakırıp keleyinbi, apa?

Zeynep: Ahvalı naçar körünöt. Mayıp bolup kalışı mümkün. Menin künüm az kaldı. Silerdin ubayñardı çok degende oşol körsün. Kanday bolbosun - özüñördün atañar...

Belek: Sen anı keçiresiñbi, apa?

Zeynep: Ayla barbi?

Belek: Anda... boluptur, apa... Sen üçün çakırıp kelem (ketet).

Azatkül: (terezeye barıp). Tigine çaşın sürtüp ketip bara catat (çakırıp). Ata! Ata - a!

Köşögö.

Kurman: (Yanına gidip başını okşayıp). Yapma, birtanem. Onu sorma bana. Artık her şey farklı olacak. (Yanağından öper. Kapı zili çalar. Azatkül gidip açar. Belek girer).

Belek: (Girerken. Nasılsın anneciğim? Biraz geciktim. (Çantasından kefir, süt çıkarıp masanın üstüne koyar). Müdürlük gibi bir görevim var ya, toplantı yaptım. (Köşeye baktığında başı önde oturan Kurman'ı görür).

Azatkül: Babamız geldi, ağabey! Yaşıyormuş.

Belek: (Başını kaşıtıp). Gelmiş demek ha...

Kurman: Evet, Belek, ben geldim. Sen akli başında adamsın, erkeksin, anlarsın. Affetmeniz için geldim. Çünkü ikiniz de benim canımdan, benim kanımdan yaratıldınız...

Belek: Babam yok. (İç odaya girer).

Kurman: (Kapının önüne gidip). Şimdi benden öç almak isterseniz alın. Sıra sizde. Ama sizileri benden fazla seven başka biri yok bu dünyada. Annenizin çok hasta olduğunu duyup zavallıya bir yardımum dokunur mu diye geldim. Gördüğüm kadarıyla yanılmışım. Söylesene, Zeyneş, ne yapayım?

Zeynep: Bilmiyorum, Kurman...

Kurman: (Bir süre konuşmaz). Anlaşıldı... Demek bu evde, hiç kimse bana baba gözüyle bakmıyo... Benim günâhim büyük... Demek... (Valizini alıp Zeynep'in yanına gelir). Hoşça kal, Zeyneş. Hoşça kal Azatkül. Ağabeyine selam söyle. (Hızla çıkıp gider, Zeyneş gözyaşını siler).

Azatkül: (Kapının önüne gelip). Ağabey, o kişi gitti... Annem ağlıyor.

Belek: (Çıkar). Gitmesi doğrudu!

Zeynep: Bu kadar da taş kalpli olmasana oğlum.

Belek: Ya kendisi? O sana taş kalplilik yapmasa, sen bu hastalığa yakalanmayacaktın. Azat ile beni kendi imkânlarıyla büyüttün, bizim için gençliğini, sağlığını feda ettin. O zamana nerelerdediydi? Şimdi, iş isten geçtikten sonra gelip günah çıkarıyor. O çok kötü biri! Ben biliyorum niye geldiğini...

Zeynep: Karı koca, birbirlerini saymadan, anlamadan, ayrılrsa, çocuklarının önünde ikisinin de günâhı eşit olur. Belki ben de suç işlemişimdir. Çünkü ikimiz de genç idik...

Azatkül: Ne diyorsun, çağırayım mı anne?

Zeynep: Durumu kötü görünüyor. Rezil olur hayatta. Benim sayılı günüm kaldı. Sizin mutluluğunuzu hiç olmazsa o görsün. Her ne olursa olsun, sizin babanız...

Belek: Sen onu affedecek misin anne?

Zeynep: Başka yol var mı?

Belek: Öyleyse... oldu, anne... Senin için çağırayım (gider).

Azatkül: (Pencereye gidip). Baksana, gözyaşlarını silerek gidiyor (Çağırıp). Baba! Baba-aa!

Perde.